

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA

KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

K. Marzinek

Nr 10 (239)

R. VIII: 2010

Data odczytu: 10.3.2010

Data wydania: 10.3.2010

799 spotkanie

Dr Jerzy Krzyś

ZWIĄZKI RODZINY MARZINKÓW Z GRUDZIĄDZEM

Nazwisko rodowe chyba zostało zniekształcone przez zaborców i było kiedyś „Marcinek”. W związku z tym wymawiano je inaczej. Ale nie przez „rz” w środku, a dzieląc na sylaby Mar – zinek. To tyle uwagi początkowej.

Idąc jedną z głównych alejek („zasłużonych”) napotykamy na okazały grób rodziny Marzinków, w którym spoczywają: senior rodu dr med. Kazimierz Marzinek, Jego żona i córka. Spoczęli, więc oni na zawsze w grudziądzkiej ziemi. To najtrwalszy związek z naszym miastem.

Dr K. Marzinek przybył do Grudziądza (23 VI 1920 r.) w wieku 37 lat na stanowisko ordynatora wojskowego Szpitala Okręgowego Dowództwa Okręgu Generalnego „Pomorze”. Pochodził z Odessy, gdzie spędził poprzednie lata. Urodził się tamże 15 XI 1883 r. w polskiej rodzinie urzędniczej, jako syn Bolesława i Marii.

Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w 1901 roku, studiował na miejscowym uniwersytecie medycynę w latach 1901 –1907 (dyplom 1 IV 1928), a potem podjął pracę zawodową i był czynny na różnych stanowiskach, np. lekarz pogotowia, w oddziale chirurgicznym, wewnętrznym, urologicznym, wenerycznym, będąc w latach 1914-1917 zmobilizowany do rosyjskiego Lazaretu Oficerskiego. W 1919 roku powrócił do Polski z rodziną, to jest z żoną oraz dwuletnim i jednoletnim synem. Zgłosił się do służby wojskowej i po krótkim pobycie w pułku, został skierowany w stopniu kapitana do Grudziądza. Z miastem tym już na zawsze związał swoje losy.

Pracował początkowo jako starszy ordynator oddziału wenerycznego, a w lutym 1922 r. został komendantem zreorganizowanego Szpitala Rejonowego, który borykał się stale z trudnościami okresu powojennego. Równocześnie pełnił funkcję prezesa Koła Naukowego Lekarzy Wojskowych Rejonu Sanitarnego Grudziądz. Został awansowany do stopnia majora.

W 1922 roku rodzina powiększyła się o córkę Elżbietę. Mieszkało wówczas przy ul. Mickiewicza nr 5

Wskutek nieporozumień służbowych, został przeniesiony wkrótce na stanowisko szefa sanitarnego 16. pułku artylerii polowej. W tym czasie prowadził także gabinet lekarski w swoim nowym mieszkaniu przy ul. Młyńskiej 11, tel. 149 (choroby skórne i weneryczne). Pacjentów miał sporo, ponieważ leczenie chorób wenerycznych było w tym czasie bardzo długotrwałe, gdyż tylko objawowe.

Po likwidacji, w 1927 r. Szpitala Rejonowego, dr Marzinek został naczelnym lekarzem garnizonu Grudziądz i komendantem Garnizonowej Izby Chorych.

W tym czasie awansował do stopnia podpułkownika ze starszeństwem od 1 I 1927 r. Po kolejnej reorganizacji trwał nadal na kierowniczym stanowisku w grudziądzkiej Filii 8. Szpitala Okręgowego.

Dodatkowo pracował jeszcze w Ubezpieczalni Społecznej i przez pewien czas także jako zastępca lekarza naczelnego. W dniu 30 czerwca 1934 r., został przeniesiony w stan spoczynku w wieku 51 lat, ale nie przestał pracować zawodowo. Prowadził poradnię przeciw weneryczną i prywatną praktykę lekarską w trzecim mieszkaniu plac 23. Stycznia 31. Powodziło Mu się dobrze i należał do miejscowej śmietanki towarzyskiej. Trójka dzieci uczęszczało do miejscowych szkół powszechnych, a następnie średnich i na medycynę, wzorując się na ojcu. W przeddzień wybuchu wojny (24 VIII 1939 r.) został ppłk K. Marzinek powołany do czynnej służby wojskowej z zadaniem zorganizowania 803. szpitala ewakuacyjnego w Pińsku z części zasobów grudziądzkiej Filii, co też uczynił. Po wkroczeniu Armii Czerwonej szpital cofał się w kierunku Wisły, razem z wojskami Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie”. Jednak doktor nie uniknął niewoli, gdyż w dniu 2 X 1939 r., w rejonie Osiecka (pow. Otwock) został zagarnięty przez Niemców. Był przetrzymywany w Górze Kalwarii, a potem przewieziony do Oflagu VII B w Eichstaett w Bawarii. W dniu 8 V 1940 r. został przez Niemców zdemobilizowany i zwolniony. Zamieszkał w Warszawie, gdzie dalej pracował w lecznictwie, głównie Czerwonego Krzyża. Wraz z dziećmi należał do pionu sanitarnego AK.

W stolicy przeżył koszmar okupacji niemieckiej i upadku powstania.

Już w marcu 1945 r. powrócił do Grudziądza, ale domu, w którym ostatnio mieszkała rodzina nie było. Zamieszkał przy ul. Kosynierów Gdyńskich 35.

Od razu włączył się aktywnie do pracy lekarskiej i zorganizował poradnię skórno-weneryczną oraz od 1947 r. piastował stanowisko lekarza naczelnego Ubezpieczalni Społecznej. Przyczynił się do powstania Pogotowia Ratunkowego, którym kierował przez wiele lat.

Równocześnie w latach 1956-1957 pełnił funkcję kierownika Wydziału Zdrowia PMRN, instytucji nadrzędnej nad całą grudziądzką służbą zdrowia. W dniu 15 grudnia 1957 r., obchodził jubileusz pięćdziesięciolecia pracy lekarskiej. Nie był to koniec służby dla chorych. Pracował dalej w poradni specjalistycznej, komisji lekarskiej i w kierownictwie stacji pogotowia ratunkowego, mimo nie najlepszego zdrowia (dychawica oskrzelowa). Jego charakterystyczną sylwetkę pamięta na pewno do dzisiaj wielu mieszkańców naszego miasta. Odznaczony był Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i odznaką honorową za zasługi dla rozwoju miasta Grudziądza.

Zmarł 10 października 1972 r., w wieku 89 lat, kończąc pracowite życie lekarza specjalisty i administratora służby zdrowia. Był niejako kłamrą spinającą przedwojenną medycynę ze społeczną służbą zdrowia.

Pochowany został na cmentarzu farnym, jako pierwszy w rodzinnym grobie.

Żona Janina.

✚1984 (daty urodzenia nie ma na pomniku) przez 64 lata była mieszkanką Grudziądza z wyjątkiem przerwy okupacyjnej. Zajmowała się prowadzeniem domu oraz wychowywaniem dzieci. Jednak po wojnie pracowała zawodowo przez wiele lat w laboratorium analitycznym Ubezpieczalni Społecznej. Dożyła sędziwego wieku.

Synowie, grudziądzcy maturzyści, idąc śladem ojca, rozpoczęli przed wojną studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu im. J. Piłsudskiego w Warszawie a ukończyli je w trybie tajnym na podziemnym Uniwersytecie Warszawskim Polski Walczącej. Był to: Kazimierz junior i Bolesław Jerzy.

Kazimierz junior

Ur. 21 III 1917 r. w Odessie, dyplom lekarski zweryfikowany po wojnie z 3.IV 1940 r. Pracował w szpitalach warszawskich jako personel pomocniczy podczas okupacji, a następnie już jako lekarz w I Klinice Położniczo-ginekologicznej Akademii Medycznej (AM) we Warszawie, gdzie został docentem. Następnie prowadził także klinikę II Wydziału Lekarskiego AM w stolicy (w szpitalu bródnowskim). Obecnie w USA.

Bolesław Jerzy

Ur. 2 III 1918r w Odessie, dyplom w trybie tajnym, podobnie jak brat, podczas okupacji 1 X 1943 r. Poświęcił się chirurgii, pracując w I. Klinice AM we Warszawie habilitował się z tej dziedziny medycyny. Od ok. 1967 r. w USA.

Po okresie nauki w Grudziądzu, związku Ich z tym miastem dzieciństwa i wczesnej młodości były luźne. Bywali tylko okazjonalnie u rodziców.

Jedyna córka

Elżbieta

Urodziła się już w Grudziądzu w dniu 18 XI 1922 r. Tutaj spędziła lata szkolne i gimnazjalne. Podczas okupacji pracowała jako dyplomowana pielęgniarka-instrumentariuszka w jednym ze szpitali warszawskim, równocześnie studiując tajnie medycynę na podziemnym Uniwersytecie Warszawskim, wzorem braci. Jednak jej marzeniem nie była medycyna, ale praca aktorska, dlatego przeniosła się na krótsze studia stomatologiczne, ale uzyskała tylko absolutorium na Uniwersytecie Poznańskim.

Znaczyło to, że nie przystąpiła do egzaminów końcowych i nie posiadała dyplomu lekarskiego, gdyż więcej pociągała ją praca aktorska, sceniczna. Dlatego studiowała chętniej w tym kierunku i w 1948 r. uzyskała dyplom aktorski w Poznaniu, gdzie rozpoczęła pracę, występując po raz pierwszy w sztuce „Rozbitki” Józefa Bilińskiego. Po okresie poznańskim grała następnie w zespołach wielu teatrów, a to w Szczecinie, Częstochowie, Toruniu (1965-1970), Gnieźnie (1971-1973). Grała wszystko. Jej repertuar miał bardzo szeroki zakres od fars i sztuk komediowych, bajek po role w tragediach, czyli od wcielania się w subretki (sprytnie pokojówki), kokietki po odtwarzanie matron, mieszczek, królowej i świętej np. Joanny d'Arc w „Skowronku” Jeana Anouilha.

W 1973, wraz z ekipą Krzysztofa Rościszewskiego została zaangażowana w Teatrze Ziemi Pomorskiej, częściowo stałym, częściowo objazdowym. W rodzinnym mieście dała się najpierw poznać w sztuce „Perła” Marca Camolettiego, a następnie podziwiano Jej wyjątkowy talent w wielu sztukach od bajek i wodewili po tragedie. Grała np. w bajce „Małanka”, w „Operze za trzy grosze” Bertolta Brechta jako pani Peachum, jako Weronika w komedii muzycznej „Porwanie Sabinek” Franza Schonthana w adaptacji Juliana Tuwima czy też jako królowa Małgorzata w tragedii „Makbet” Wiliama Szekspira. Największe triumfy święciła grając tytułową rolę jako pani Dulska w „Moralności Pani Dulskiej”, z którą to sztuką odwiedzano także wiele miast. Oglądało ją ok. 25.000 widzów. W 1976 roku Elżbieta Marzinek obchodziła uroczyste trzydziestolecie pracy scenicznej.

Rzeczywiście była utalentowaną, wszechstronną aktorką Po jubileuszu grała nadal np. w „Damie Kameliowej” Aleksandra Dumasa juniora czy w sztuce „Non stop” Macieja Zenona Bordowicza i w wielu innych.

W czerwcu 1982 r. przeszła na emeryturę, którą nie nacieszyła się długo, gdyż w dniu 4 września tegoż roku zmarła po ciężkiej chorobie. Przeżyła Ją schorowana matka, którą do-

bra córka opiekowała się w ostatnich grudziądzkich latach pracy i życia, mieszkając z nią razem w rodzinnym domu.

Elżbieta Marzinek była mężatką i nosiła drugie nazwisko Panasiewicz.

Związki, rodziny Marzinków z Grudziądzem były, więc długotrwałe na polu medycznym i artystycznym, są godne przypomnienia i zapamiętania.

Bibliografia:

- * Kamiński H.: Grudziądz teatralny po 1945 roku, w: Z dziejów teatru w Grudziądzu, Grudziądz 1997, s. 131.
- * Krzys J.: Dr med. Kazimierz sen. Marzinek (1883-1972), Rocznik Grudziądzki, T. X, 1992, s. 175.
- * Oleradzka J.: Elżbieta Marzinek - szkic do portretu, „Nowości”, 1979, nr 77 z dnia 6 IV.

Elżbieta Marzinek

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, KMDG. Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski.